

FACKLIG- POLITISKT PROGRAM

Sveriges Kommunistiska Parti

FACKLIG-POLITISKT PROGRAM

Antaget på SKP:s 37 kongress 26-28 maj 2017

Sveriges Kommunistiska Parti

Innehåll

Inledning	5
Vad är en fackförening?	5
Fackföreningsrörelsen i Sverige	7
Kommunisterna och facket idag	11
Kommunisterna, facket och utsatta grupper	13
Koordination av fackliga krafter	16
Kamp mot EU och imperialismen	16
Fackföreningarna under socialismen	18
Hur såg då fackföreningarnas roll ut i verkligheten?	19
Avslutning	23

Inledning

Kommunisterna och fackföreningarna är oskiljbara. Det är en plikt för varje kommunist att vara aktiv i sin fackförening och att ständigt arbeta för att flytta fram arbetarklassens positioner. Kommunisterna agerar för att stärka partiets roll och ideologi och för att utöka både fackföreningarnas och det kommunistiska partiets inflytande på arbetsplatserna.

Kommunisternas roll är att försöka samla alla radikala krafter och motarbeta de reformistiska och borgerliga tendenser som idag finns inom fackföreningsrörelsen – dessa lamslår fackföreningarna och gör dem till redskap i kapitalisternas händer. Kommunisterna kämpar för att öka organisationsgraden bland arbetarklassen och för att demokratisera fackföreningsrörelsen. Vi kämpar även för att bibehålla enheten inom fackföreningsrörelsen och motverka splittringar inom arbetarrörelsens organisationer.

I det fackligt-politiska handlingsprogram som kommunisterna nu lägger fram kommer vi att precisera detta och presentera vår syn på fackföreningsrörelsen och kommunisternas roll i densamma. Vi kommer att presentera våra omedelbara krav, som vi idag vill genomföra, vad vi ser som fackföreningarnas viktigaste funktion nu, men även hur fackföreningarnas roll under socialismen kan tänkas se ut.

Vad är en fackförening?

Sverige och de flesta av världens övriga länder är kapitalistiska samhällen, vilket innebär att det är samhällen baserade på människans utsgugning av människan. Kapitalismen kännetecknas av att den har två huvudklasser: den kapitalistiska och den arbetande klassen. Den kapitalistiska klassen är den som äger produktionsmedlen, alltså fabriker, gruvorna och företagen och den arbetande klassen är de som utför själva arbetet – de säljer sin arbetskraft. När kapitalisterna tjänar pengar gör de det alltså inte genom att arbeta, utan enbart genom att äga. Arbetarna får däremot bara en bråkdel av det värde de producerar under en given dag. Skillnaden mellan vad arbetarna faktiskt får ut i

lön och det värde de faktiskt producerar kallar vi mervärde och är det värde som tillfaller kapitalister. Av dessa pengar investerar kapitalisten i exempelvis mer råvaror, bättre utrustning, men även i både sjukvård och skolor, eftersom arbetskraften måste ha en viss utbildningsnivå, samt för att den ska kunna återhämta sig från eventuella skador och fortsätta arbeta. Givetvis tar de även sin egen privata vinst från mervärdet. Sådär ser utsugningen av arbetarklassen ut under kapitalismen. Dessa två sidor, arbetarna och kapitalisterna är i en ständig konflikt. Kapitalisterna har ett intresse av att tjäna så mycket pengar som möjligt och vill därför hålla kostnaderna nere. I praktiken innebär det att man skär ner på exempelvis löner eller säkerhet och annat som kostar pengar för kapitalisten. Arbetarna har motsatta intressen. De vill ha så höga löner som möjligt och de vill ha en bra säkerhet på jobbet. För att få detta måste de försöka komma åt den vinst som kapitalisten gör – de måste se till att mer av det värde som de själva producerar investeras i dem. Dessa två intressen är oförenliga och därför kommer det alltid att råda en konflikt mellan klasserna inom kapitalismen.

För att försvara sina intressen organiserar sig arbetarklassen i fackföreningar – de är arbetarklassens största och bredaste organisationer. I början av 1800-talet bildades de första fackföreningarna i Storbritannien och därefter bildades liknande organisationer i övriga Europa och andra delar av världen, allteftersom det kapitalistiska produktions sättet spred sig.

I takt med industrialismens framväxt, som tvingade människor att lämna byarna och landet för att flytta till städerna och att i städerna ta jobb på de allt större fabriker, förstod arbetarna, som var tvungna att sälja sin arbetskraft, att de hade ett gemensamt intresse gentemot kapitalisterna, som köpte arbetskraften. Fackföreningar bildades därför för att ta tillvara de arbetandes intressen. Från början organiserades dessa föreningar som lokala arbetsplatsbaserade självhjälps- och stödorganisationer. Efterhand utvecklades föreningarna till att omfatta hela yrkeskårer och branscher – de utvecklades till fackförbund.

Det som är allmänt känt som det fackliga löftet ger en bra inblick i vad en fackförenings syfte är:

Vi lovar och försäkrar att aldrig någonsin, under några omständigheter, arbeta på sämre villkor eller till lägre lön än den vi nu lovat varandra. Vi lovar varandra detta i den djupa insikten om att om vi alla håller detta löfte så måste arbetsköparen uppfylla våra krav.

Grundtanken med en facklig organisation är alltså att tillvarata medlemmarnas, alltså arbetarklassens, intressen. Medlemmarna förbinder sig att inte konkurrera med varandra, att arbetstillfälle ställs mot lön och villkor. Villkoren fastställs dels via lagstiftning men också via kollektivavtal, som fackförbunden tecknar med arbetsköparnas organisationer. Kollektivavtalen är en kompromiss mellan de två oförenliga intressena: arbete och kapital.

Fackföreningsrörelsen i Sverige

I takt med att arbetarklassen organiserade sig i fackföreningar blev man också medveten om att det inte räcker med fackliga organisationer för att tillvarata sina intressen. Fackföreningarna kämpade för att så stor del som möjligt av de rikedomar som skapats skulle tillfalla de som skapat dem. Den ekonomiska kampen räckte dock inte. I sin broschyr Lön, pris och profit skrev Karl Marx följande:

Fackföreningarna fungerar bra som samlingspunkter mot kapitalets övergrepp. De misslyckas dock i sitt syfte så snart de begränsar sig till att föra småkrig mot det bestående systemet verkningar istället för att samtidigt försöka förändra det, istället för att använda sina organiserade krafter som en hävstång för arbetarklassens slutgiltiga befrielse.

För att komplettera den ekonomiska kampen behövdes även politisk kamp – syftet och målet måste för kampen måste vara klart och tydligt, något som bara ett politiskt parti kan åstadkomma. Därför skapade arbetarna sitt eget politiska parti: Socialdemokratiska Arbetarpartiet. Detta gjordes 1889 och redan nio år senare bildade de olika fackförbunden en gemensam landsorganisation – LO. Syftet var att organisere

ra en central strejkkassa och inhämta rapporter från den fackliga verksamheten ute i landet.

Det socialdemokratiska partiet splittrades år 1917 i en reformistisk och en revolutionär del. En minoritet, bestående av de mest klassmedvetna arbetarna, valde att ansluta sig till det revolutionära partiet. Vårt parti, Sveriges Kommunistiska Parti, är arvtagare till detta parti och representerar idag det revolutionära arvet inom den svenska arbetarrörelsen. Vid denna splittring var socialdemokraterna dock den dominerande kraften inom arbetarrörelsen, vilket också inneburit att den svenska fackföreningsrörelsen också har dominerats av socialdemokrater. Undantag har dock funnits och finns fortfarande. Inom vissa avdelningar har kommunisterna haft majoritet, men de motarbetas ständigt genom byråkratiska hinder, uteslutningshot och liknande.

Den socialdemokratiska dominansen inom fackföreningsrörelsen har inneburit en passivisering av rörelsen och den går att spåra genom rörelsens över hundra år långa historia.

- 1906 ingick man Decemberkompromissen med arbetsköparna, som bland annat innebar att man godkände den så kallade paragraf 32, alltså arbetsköparnas rätt att leda och fördela arbetet.
- Under storstrejken 1909 svek de socialdemokratiska ledarna arbetarna genom att inte gå in helhjärtat i strejken.
- Under 20-talet godkände man kollektivavtalslagen, som innebar att fackföreningarna inte fick vidta stridsåtgärder när ett avtal väl har godkänts.
- Under 30-talet var ändå Sverige ett av världens strejktätaste länder, vilket tvingade de socialdemokratiska ledarna att underteckna det så kallade Saltsjöbadsavtalet med SAF (dagens Svenskt Näringsliv), som innebar att fackförbunden nu centralt slöt kollektivavtal, vilket i sin tur centraliserade makten till de socialdemokratiska ledarna ytterligare och kraftigt underminerade demokratin i fackföreningarna.

- 1940 skickade den socialdemokratiska LO-ledningen ut ett cirkulär, nr 1144, i vilket man bannlyste alla kommunister från att ha förtroende val. Detta innebar bland annat att alla röster på kommunister i fackliga val förklarades som ogiltiga. Bannlysningen upphörde 1941 men är kännetecknande för socialdemokraternas kamp mot kommunisterna och arbetarklassen.
- 1945 bryter Metallarbetarstrejken ut. Strejken leds av kommunisterna och motarbetas från första stund av de socialdemokratiska ledarna. Strejken slutade med att strejkledningen blev tvungna att underteckna ett kompromissförslag. Att ha både förbundsledningen, LO och arbetsgivaren mot sig blev till slut en övermäktig motståndare. Metallarna hade stor nytta av strejken i de kommande årens förhandlingar med metallstrejken i färskt minne.
- Under 50-talet inleds det så kallade kriget mot kommunisterna av Tage Erlander. Det slutar med att kommunisterna rensas ut från ledande positioner och aktivt motarbetas på varje nivå. I och med detta har socialdemokraterna tagit kontroll över fackföreningarna och oskadliggjort dem som stod på arbetarnas sida.
- Mot denna bakgrund kan vi se de strejker, som ej var sanktionerade av fackförbunden, som bryter ut på 60- och 70-talet. Strejkerna är ofta lika mycket strejker mot arbetsköparna som de är mot de egna fackförbundet. Eftersom socialdemokraterna lyckats passivisera fackföreningarna måste arbetarna organisera sig utanför dem och organisera sig spontant. Detta är också rörelsens akilleshäla – lika spontant som den uppstår slocknar den också.
- På 80-talet försöker SAF gå till stor offensiv mot fackföreningarna och lockoutar runt 700 000 arbetare i ett försök att stoppa löneökningarna. Detta misslyckas dock och man lägger om strategin och propagerar istället för individuell lönesättning som ett sätt att stoppa löneökningar. För den svenska arbetarklassen innebar införandet av de individuella lönerna ett stort nederlag som vi känner av varje dag.

På 80-talet genomfördes också stora devalveringar av de olika regeringarna, devalveringar som innebar lönesänkningar för de arbetande, medan kapitalet och i synnerhet exportkapitalet tillfördes enorma profiter, löneandelen av BNP minskade med närmare 20 procent vilket kapitalisterna kunde lägga till sina tidigare rekordvinster.

- 90-talet såg ytterligare angrepp mot kommunisterna från socialdemokraternas sida. I och med att man lade ned det kommunistdominerade Svenska Gruvarbetareförbundet 1994 och lät det gå upp i IF Metall lyckades socialdemokraterna passivisera facken ännu mer. Tre år senare slöt man det första så kallade Industriavtalet, som agerat ”märke” för resten av fackföreningsrörelsen och hållit den tillbaka. Syftet med avtalet är att främja den svenska exportindustrin, vilket naturligtvis görs på arbetarklassens bekostnad.

Denna historia har lett fram till den situation vi har idag, där fackföreningsrörelsens handlingsutrymme kringskurits och bekämpats. Fackföreningsrörelsen har idag utvecklats till en enorm byråkratisk apparat, som för länge sedan gått från att vara en kamporganisation till att ha blivit en form av försäkringsinstans. Rörelsen består av många medlemmar. Runt 75% av arbetarklassen är fackligt organiserad, men endast en procent deltar i de fackliga mötena. I förhandlingar med arbetsköparna saknar medlemmarna både inflytande och har i princip ingen möjlighet att påverka inför förhandlingarna då besluten fattas bakom stängda dörrar, dit endast ”valda representanter” får närvara och besluta. Från att i rörelsens barndom ha gått från stormöten där medlemmarna demokratiskt röstade om vilken linje som skulle företrädas så har demokratin ersatts med valda representanter som väljer sina egna representanter, som i sin tur väljer andra representanter. I slutet av kedjan har alla samband med medlemmarna kapats och representanterna isolerats från medlemsbasen. Personerna i toppen, de som kommer sist i kedjan och som ska företräda arbetarna har ofta samma sorts löner och förmåner som i näringslivet. Så ser den socialdemokratiska fackföreningsrörelsen ut.

Kommunisterna och facket idag

Kommunisterna strävar efter att verka i alla arbetarklassens organisationer, hur många brister och felaktigheter de än har. Fackföreningsrörelsen är den viktigaste, eftersom här ställs motsättningarna mellan arbete och kapital på sin spets.

Kommunisterna verkar för att fackförbunden ska omvandlas till verkliga kamporganisationer, där klassitresset är det enda vägledande. För att genomföra detta krävs att fackförbunden demokratiseras, att arbetarna och medlemmarna får större inflytande i förbunden och att alla avtal måste godkännas av medlemmarna själva. Alla representanter ska vara direkt avsättningsbara – sköter de inte sina uppdrag eller bryter de mot sina mandat ska medlemmarna kunna avsätta dem direkt. De representanter som väljs måste ha förtroende bland medlemmarna och ha en gedigen facklig erfarenhet från arbetsplatserna och därför måste medlemmarna få besluta om anställningar inom fackföreningarna. Lönerna inom förbundet ska alltid vara genomsnittet av medlemmarnas löner inom det aktuella förbundet.

Kommunisterna kämpar för arbetarklassens och fackföreningsrörelsens enhet. Detta innebär att vi försöker motverka splittringen mellan tjänstemän och arbetare, som resulterat i splittringen mellan LO och TCO. Splittringen motverkar den organiserade arbetarklassens slagkraft. Som kommunister motverkar vi även splittringen inom olika yrkesgrupper, där exempelvis lärarna har två fackföreningar som man använder för att spela ut lärarna mot varandra. Vi tar även ställning mot utbrytningar ur fackförbunden. Tendensen hos dessa utbrytningar är att de försvagar sammanhållningen inom yrkesgruppen, eftersom arbetare organiserade i det ena fackförbundet ställs mot arbetare som är organiserade i det andra fackförbundet. Samtidigt finns en risk med utbrytarfacken att de dränerar den befintliga fackliga rörelsen på radikala krafter. Som kommunist ser vi en stor vinst och fördel i alla arbetares gemensamma front mot den gemensamma fienden: kapitalismen. Utbrytarfacken representerar ofta särintressen, där en yrkesgrupps intressen särskilt framhålls, ofta på bekostnad av arbetarklassens intressen. Detta tar vi ställning mot.

Det är också viktigt att betona den internationella enheten inom fackföreningsrörelsen. Just nu är LO, TCO och Saco alla medlemmar i Internationella Fackliga Samorganisationen, vars rötter kan spåras tillbaka till 1949, då organisationen bildades av CIA för att kunna agera motvikt mot de progressiva och socialistiska fackföreningarna. Dessa organiserar sig i den Fackliga Världsfederationen. De svenska kommunisterna verkar mot den reaktionära inriktning som den Internationella Fackliga Samorganisationen har, och på sikt när den svenska fackföreningsrörelsen intar en klasspolitik är det naturligt att man lämnar den Internationella Fackliga Samorganisationen och istället ansluter sig till Fackliga Världsfederationen, som står på en stabil, klassorienterad grund.

Kommunisterna arbetar för fackföreningarnas politisering. En fackförening kan inte bara kämpa för dagskrav och föra småkrig mot kapitalismens verkningar, utan måste även blicka framåt och börja organisera för arbetarklassens slutliga befrielse. Detta kommer inte att ske så länge socialdemokraterna eller andra intressen söker sig in fackföreningsrörelsen för att passivisera den. Därför måste kommunisterna hela tiden arbeta för att göra fackföreningsrörelsen klassmedveten och socialistisk. Som ett led i det arbetet jobbar kommunisterna för att marxistisk grundskolning ska erbjudas medlemmarna i fackföreningarna, organiserade av de lokala fackliga organisationerna. Ett centralt politiskt krav som kommunisterna driver är kravet på sex timmars arbetsdag med bibehållen lön – ett krav som skulle minska den utsugning kapitalisterna utsätter arbetarna för, samtidigt som det ger oss möjlighet till en större och mer varierad fritid, som i sin tur kan hjälpa oss utvecklas.

Kommunisterna ser klassarbetet för vad det är – kapitalisternas klassherravälde. I takt med att socialdemokraternas inflytande ökade blev fackföreningarna allt mer tama och utmanade inte längre kapitalisterna. Det gick så långt att arbetarna var tvungna att gå utanför facket för att strejka. De fackliga stridsåtgärderna har gång på gång kringkurits och den arbetslagstiftning som finns existerar för att underlätta för kapitalisterna. De få smulor vi fått, såsom MBL och LAS,

är visserligen viktiga smulor, men räcker inte på långa vägar för att trygga arbetarnas situation. Kollektivavtalen, som i vissa fall fyller bra funktioner när det gäller att sätta standarder och exempelvis höja arbetskraftsinvandrares status håller i det stora hela fackföreningarna tillbaka genom att förbjuda stridsåtgärder under avtalsperioder. Därför kämpar kommunisterna för att utvidga de fackliga och arbetsrättsliga vinster som faktiskt gjorts och för att utvidga manöverutrymmet för fackföreningarna, genom att vägra godkänna inskränkningar i strejkrätten.

Kommunisterna strävar alltid efter sina kollegors förtroende och efter att vara ett gott föredöme. På varje arbetsplats och i varje situation måste varje en kommunist vara ledande och framstå som ett gott föredöme. Som kommunist måste man stå främst i ledet och representera de övriga arbetarna och vinna deras förtroende. I slutändan representerar varje enskild partimedlem även partiet, varför det är otroligt viktigt för varje enskild medlem att göra detta så bra som möjligt. I varje situation måste man se till att överbrygga motsättningar inom arbetarkollektivet och man måste rikta den ilska som finns rätt. Kommunisterna är alltid de mest medvetna arbetarna och det är därför varje kommunistes plikt att leva upp till de höga krav detta innebär. Kommunisterna måste därför, där de får förtroende av kollegor och förbundskamrater, ta sig an de uppdrag som ges dem och genomföra dessa på ett för partiet hedersamt sätt.

Kommunisterna, facket och utsatta grupper

Den svenska arbetsmarknaden är idag väldigt segregerad och det finns en stor skillnad mellan dels kvinnor och män, men även invandrare och svenskar. Denna skillnad måste kommunisterna konsekvent motarbeta och därför vill vi ägna extra uppmärksamhet åt den här situationen.

De yrkesgrupper som idag är de sämst betalda är hemservicepersonal, olika sorters biträden (ex. restaurangbiträde), barnskötare och

städare. Dessa är även nästan uteslutande kvinnodominerade yrken. Inom hemtjänsten är 92% av de anställda kvinnor; av alla barnskötare är 89% kvinnor; 76% av alla städare är kvinnor och mellan 60-70% av av biträdena är kvinnor. Dessa yrken är kvinnodominerade för att kvinnorna fört med sig det oavlönade hemarbetet ut i arbetslivet. De sysslor som kvinnorna utför i hemmet är oavlönade och lågt värderade i samhällets ögon och när dessa görs till yrken förblir de lika lågt värderade. Detta är en stor anledning till att kvinnoyrkena präglas av låga löner, dåliga villkor och låg status.

I just dessa yrken är även andelen invandrare hög. Som vårdbiträden, där även hemservicepersonalen ingår, jobbar mer än 23% invandrare och städarna är till mer än 47% invandrare. Ytterligare yrken med stor andel invandrare är buss- och spårvagnsförare, där invandrarna utgör mer än 36% av arbetskraften och runt 30% av alla köks- och restaurangbiträden är invandrare. Alla dessa yrken, som är dominerade av utsatta grupper, är dåligt betalda lågstatusyrken. Det är samtidigt dessa som behövs för att Sverige överhuvudtaget ska gå runt.

För kommunisterna är det tydligt att det är här som vi kan hitta grunden till kvinnornas och invandrarnas speciellt utsatta position. Deras position i produktionen och arbetet bestämmer också deras position i det sociala livet – är deras yrken präglade av dåliga villkor och låg status tenderar de att präglas av dåliga villkor och låg status även i övrigt. Denna situation är klassbunden och inte något som drabbar kvinnor i allmänhet: det är inte borgarklassens kvinnor som arbetar i hemtjänsten eller som städerskor. Situationen drabbar enbart arbetarkvinnorna och det är därför kommunisterna vänder sig mot lösningar för kvinnor i allmänhet eller invandrare i allmänhet. En verklig jämlikhet och en verklig kamp för bättre villkor måste ske med hela arbetarklassen som grund. Kvinnorna och invandrarna måste organisera sig tillsammans med männen och svenskarna i kamp för bättre villkor och för socialismen. Vi vill i sammanhanget betona vad Alexandra Kollontaj skrev i Kvinnofrågans sociala bas:

För dem [feministerna] är en seger vunnen när ett privilegium, som tidigare enbart åtnjutits av det manliga könet, ges även till det ”fagra könet”. Proletära kvinnor har en annan attityd. De ser inte männen som fiender och som förtryckare; de ser istället männen som sina kamrater, som delar det dagliga slitet med dem och som tillsammans med dem slåss för en bättre framtid. Kvinnan och hennes manliga kamrat är förslavade av samma sociala tillstånd; kapitalismens förhatade kedjor förtrycker de båda och berövar dem livet lycka och skönhet. Det är sant att flera specifika aspekter av det samtida systemet lägger en dubbel tyngd på kvinnan, precis som att förhållandena för lönearbetet ibland gör arbetarkvinnor till konkurrenter och rivaler till männen. I dessa ogynnsamma förhållanden vet dock arbetarklassen vem fienden är...

Kommunisterna kräver visserligen lika lön för lika arbete, men vi nöjer oss aldrig med det. Vi nöjer oss inte med att enbart göra situationen lite enklare att uthärda, vi går vidare och kämpar för den slutliga befrielsen. I denna fråga har kvinnorna och männen, såväl som invandrarna och svenskarna samma intressen. Just eftersom både kvinnorna och invandrarna har en dubbel tyngd att bära, strävar kommunisterna efter att lyfta dessa grupper, så att arbetarklassen tillsammans kan kämpa för en bättre framtid. Utan alla sina ben kan inte kampen för framtiden föras effektivt.

Som ett led i det måste fackföreningarna rikta extra uppmärksamhet mot kvinno- och invandrardominerade yrken och rikta in sin propaganda just där. Det gäller för vårdpersonalen, städarna, såväl som för bussförarna och restaurangbiträden. Dessa grupper är i extra stort behov av en löneökning och de är i extra stort behov av förbättrade arbetsvillkor. Samtidigt är det varje kommunist plikt att motverka manschauvinistiska och rasistiska attityder som förminskar och för-ringar redan utsatta grupper. Sådana uttryck och attityder ger uttryck för en felaktig och ovetenskaplig världsbild och bidrar enbart till att splittra arbetarklassen. En kommunist genomför inte bara det fackliga arbetet på ett för partiet hedersamt sätt; en kommunist genomför det fackliga arbetet på ett för arbetarklassen hedersamt sätt.

Koordination av fackliga krafter

Inom fackföreningarna samlas alla delar av arbetarklassen, både de mer och de mindre klassmedvetna. De mest klassmedvetna medlemmarna är alltid de kommunistiska arbetarna. Därför faller det också på kommunisterna att driva på och att göra de andra arbetarna klassmedvetna. I fackföreningarna finns dock även andra radikala krafter, som fastän de inte tillhör det kommunistiska partiet, försöker organisera kraftfullt och offensivt. Alla dessa krafter måste samlas och koordineras, för att arbetet ska kunna utföras så effektivt som möjligt.

Här kan det kommunistiska partiet spela en stor och viktig roll. Det bör ta initiativ till ett samarbete mellan de progressiva element som finns inom fackföreningarna och försöka samla upp dem. På så sätt blir kraften hos de progressiva större och det blir möjligt att kraftigare påverka arbetarna inom fackföreningarna. Det blir även möjligt att utbyta erfarenheter, inte bara mellan arbetare inom samma bransch, men även inom olika branscher och mellan olika delar av landet.

Kamp mot EU och imperialismen

På det fackliga området har medlemskapet i EU inneburit en urholkning av fackens slagkraft och har ytterligare passiviserat dem. Samtidigt har de svenska monopolkapitalisterna lyckats rikta förödande slag mot fackföreningarna genom exempelvis arbetskraftsimport som underminerat svenska kollektivavtal. Detta visar inte bara att de svenska kapitalisterna övergett samförståndsandan, utan att det är hög tid att den svenska arbetarklassen tar kontroll över sina egna fackförbund och börjar göra motstånd.

Kampen mot EU är en kamp mot nedskärningar, mot försvagningen av fackföreningarna, men den får aldrig vara en kamp mot andra folk och nationer. De arbetare som kommer hit och tvingas jobba för svältlöner flera dyng i sträck är inte de svenska arbetarnas fiender – de är deras allierade. De kommer hit för att imperialismen plundrat ut deras länder så till den grad att de tjänar mer på att jobba för 40 kronor per timme i Sverige än att vara kvar i sina egna länder. Den svenska impe-

rialismen plundrar Baltikum och lägger under sig dessa länder, medan den tyska imperialismen lagt under sig stora delar av Östeuropa. Med hög arbetslöshet och ännu högre ungdomsarbetslöshet, samt en medellön som är flera gånger lägre än i Sverige tvingas östeuropeiska arbetare lämna sina hemländer för att bli utsugna här. Den svenska arbetarklassens kamp får aldrig riktas mot dem, utan måste riktas mot de som tjänar på detta. Det Alexandra Kollontaj skrev om kvinnorna och männen går även att applicera på svenskarna och invandrarna. Vi lånar därför hennes citat men ändrar om det lite:

Det är sant att flera specifika aspekter av det samtida systemet lägger en dubbel tyngd på den utländske arbetaren, precis som att förhållandena för lönearbetet ibland gör de utländska arbetarna till konkurrenter och rivaler till de svenska arbetarna. I dessa ogynnsamma förhållanden vet dock arbetarklassen vem fienden är...

Fienden är de som tjänar på den här situationen. Inte i något land tjänar arbetarklassen på den här situationen. De enda som tjänar på situationen är kapitalisterna, som skoningslöst plundrat östra Europa på resurserna och industrierna som en gång i tiden fanns där. Kampen mot EU måste alltså även vara en kamp mot imperialismen, både den tyska och den svenska, men i utsträckning även mot den amerikanska och ryska, som suger ut andra delar av världens arbetarklass minst lika skoningslöst. I denna fråga är det otroligt viktigt att den svenska arbetarklassen, dess fackföreningar och deras kommunistiska parti inte väljer sida i kampen mellan imperialisterna.

Fackföreningarna under socialismen

Fackföreningarna som existerat under realsocialismen har haft marxismen-leninismen som teoretisk grund, kombinerat med de praktiska erfarenheterna som samlats under decennier av ett nytt samhällsbygge. Vi vill ge exempel på teorin, några faktiska beskrivningar av hur det faktiskt såg ut, samt hur SKP ser på fackföreningarnas roll under socialismen.

Fackföreningarna som existerat i socialistiska länder har byggt på teorin om hur arbetarklassen efter en revolutionär samhällsomvandling organiserar och manifesterar sin makt.

För att socialismen ska vara möjlig krävs att proletariatet, arbetarklassen, upprättar arbetarklassens demokratiska herravälde. Detta står i motsatt ställning till det vi lever under idag, borgerlighetens diktatur. Arbetarklassens demokratiska herravälde innebär kort och gott proletariatets diktatur, under vilket den bekämpar de krafter som fortfarande vill återupprätta klassamhället och kapitalismen. Rollen som fackföreningarna har att spela under den här perioden är ytterst viktig. I sin pamflett *Om fackföreningarna* formulerar Lenin det såhär:

Fackföreningarna omspanner och innefattar i sina led alla industriarbetare och är därmed å ena sidan en organisation för den härskande, ledande, regerande klassen, som utövar diktatur och som utövar statligt tvång. Men de är ingen statlig organisation, de är ingen organisation för att utöva tvång, utan de är en fostrande organisation, en organisation för att engagera och utbilda, de är en skola, en skola i att leda, en skola i att hushålla, en skola i kommunism.

I samma pamflett angriper Lenin också Trotskijs idéer om fackföreningarnas roll. Trotskijs resonemang går i korthet ut på att eftersom staten är i händerna på arbetarklassen, behöver inte arbetarna försvara sig mot staten, och fackföreningen kan utan problem underordnas staten. I motsats till Trotskij hävdar dock Lenin att den sovjetiska staten inte var en arbetarstat, utan ”en arbetar- och bondestat” samt att den var ”en arbetarstat med en byråkratisk förvrängning”. Just för att förhållandena inte var klara, och för att slaget mot kapitalismen inte var vunnet, betonade Lenin att fackföreningarna måste vara självständiga gentemot staten.

Men relationen mellan staten, fackföreningarna och det kommunistiska partiet är alltid av central betydelse.

Lenin skrev vidare, att ”i fackföreningarna sätts kommunisterna i förbindelse med massorna, i att fackföreningarna genom sitt dagliga arbete övertygar massorna, massorna i den klass, som ensam är i stånd att föra över oss från kapitalism till kommunism.”

Hur såg då fackföreningarnas roll ut i verkligheten?

Fackföreningarna är arbetarklassens klassorganisation. Fackföreningarna är också den socialistiska statens största massorganisation och genom den realiserar arbetarklassen en väsentlig del av sin rätt till medbestämmande i ekonomi och samhälle. De enhetliga fackliga organisationerna representerar både arbetarnas, tjänstemännens och akademikernas materiella, sociala och kulturella intressen på alla områden i samhället. I länderna som byggt socialismen har fackföreningarna varit representerade på alla nivåer ända upp till de högsta statliga organen som parlamentet där de har haft rätten att lägga egna lagförslag. Statsmakten har varit skyldig till intimt samarbete med de fackliga organisationerna. I DDR administrerade facket också arbetarnas och tjänstemännens socialförsäkring.

Fackföreningsrörelsens bas har varit företagens, institutionernas, de statliga förvaltningarnas, skolornas och högskolornas grundorganisationer. Årligen upprättades en överenskommelse, kallad företagskollektivavtal, mellan företagsledningen och fackföreningen som hade till uppgift att aktivt inkludera de arbetande i företagets ledning och planering, stimulera den socialistiska tävlingen och att verka för en planerlig förbättring av de anställdas arbets- och levnadsvillkor. Detta företagskollektivavtal innehöll konkreta, mätbara och tidsbestämda förpliktelser för bägge sidor på många områden som exempelvis arbetsmiljö, sociala och kulturella förbättringar och en plan för främjande av kvinnorna. När det gällde lönerna handlade överenskommelsen inte om branschlönerna utan om att prestationsprincipen följdes och premiesystemet tillämpades.

Företagskollektivavtalet vittnar om att arbetsplatsen spelade en annan, mycket bredare roll i människornas liv än vad vi känner till från Sverige eller andra kapitalistiska länder.

Det finns ännu inga exempel på att högutvecklade kapitalistiska länder har genomfört en samhällsomvandling till socialismen, en revolution,

och organiserat arbetarklassen under nya villkor. De tidigare socialistiska länderna har delvis varit underutvecklade eller börjat sin samhällsförändring efter år av krig, förstörelse eller diktatur och bara DDR och Tjeckoslovakien hade före fascismen varit industriländer med erfarenheter av facklig kamp. Dessa förutsättningar och kapitalismens uttalade målsättning att hindra och stjälpa socialismen ledde till en större grad av centralisering från det kommunistiska partiets och statens sida än vad som menas med de arbetandes medbestämmanderätt.

Med två exempel från DDR och Kuba vill vi visa hur fackföreningarnas medbestämmande kunde se ut.

När DDR 1961 skrev en ny arbetslagstiftning skedde det på följande sätt:

Utarbetandet av lagen åtföljdes av för ett lagstiftande arbete otroligt stora diskussioner. Från 1959 till början av året 1961 ägnade sig nästan varje upplaga av tidskriften *Arbeitsrecht*, tillsammans med flera uppsatser i *Neue Justiz* och i *Staat und Recht*, såväl som i fackföreningstidningen *Tribüne* åt utarbetandet av lagboken. Dessutom organiserade fackföreningarna en bred offentlighet som diskuterade och kom med förslag kring enskilda regleringar. [...]

I diskussionen deltog sju miljoner arbetande i 325 000 församlingar och 23 000 muntliga och skriftliga förslag till förbättringar, utfyllnad och genomförande av lagen gjordes. (Wera Thiel, *Arbeitsrecht* i DDR)

På Kuba, som fortfarande idag är ett föredöme och ledstjärna för världens förtryckta folk har fackföreningarna en liknande utformning. Arbetarna har ett konkret inflytande på sina arbetsplatser och i själva produktionen, vilket garanteras dem genom fackföreningarna. I Svensk-Kubanska Föreningens bok *Kuba – en annan värld är möjlig* kan man läsa följande:

Arbetarna ska vara representerade i arbetsplatsens ledningsråd. Där bestäms produktionsplanerna efter diskussion bland arbetarna. Men arbetarna i ledningsrådet får ej förvandlas till 'ledningsrådets representanter inför arbetarna'.

De valda representanterna ska alltså inte skiljas från de vanliga medlemmarna, utan ska hela tiden förankras bland arbetarna på arbetsplatsen. I nästa stycke står att:

Alla arbetare ska delta i produktionsmötena som hålls var eller varannan månad. De leds av facket och behandlar alla problem som uppstår inom produktionen. Mötets förslag vidarebefordras till arbetsplatsens administration, som på näst följande möte ska rapportera vilka åtgärder som vidtagits.

Dessa produktionsmöten är även öppna för arbetare som inte är med i fackföreningen, även om de själva organiseras av facket. Även under socialismen kan problem uppstå och fackföreningarna riskerar ständigt att växa ihop med staten och att distansera sig från arbetarklassen. Därför måste kommunisterna ständigt bemöda sig om att arbeta i fackföreningarna och genom dem hela tiden knyta starkare band till arbetarklassen, så att hela klassen kan delta i uppbyggnaden av det nya samhället.

Hur de svenska kommunisterna ser på fackföreningsrörelsen under socialismen stämmer rätt väl överens med ovanstående. Det är viktigt att facken aldrig görs till statliga verktyg, eftersom staten kan ändra karaktär. Om den ändrar karaktär är det viktigt att det kommunistiska partiet och fackföreningen har djupa och starka band, så att man tillsammans kan bemöta hoten.

Fackföreningarna under socialismen måste vara demokratiska och kännetecknas av jämlikhet. De får inte vara ett sätt att vinna fördelar – därför måste varje vald representant få den genomsnittliga lönen som arbetare i förbundet får och de måste hela tiden vara möjliga att avsätta. På så sätt garanteras den demokratiska kopplingen till arbetarna. Fackföreningarna måste, precis som Lenin skrev och som visats genom exempel från DDR och Kuba, vara skolor för arbetarklassen där de kan ta del i produktionens utformning, diskutera lagar och annat som är relevant för arbetarna. Vi utesluter heller inte att fackföreningarna kan vara delaktiga i det parlamentariska arbetet, vilket ger arbetarklassen direkt inflytande till de högsta organen i samhället.

De svenska kommunisterna betonar även arbetarklassens enhet. Ju mer enad klassen är, desto starkare är den. Under socialismen behöver därför fackföreningarna uppvisa en enad front och vara sammansvetsade, för att möta eventuella hot, både utifrån och inifrån. Detta skapar också en större sammanhållning inom arbetarklassen och den organiserade arbetarrörelsen.

Avslutning

Som påpekats i inledningen är kommunisterna och fackföreningarna oskiljbara. Där det finns en kommunistisk arbetare, finns det även en fackligt ansluten arbetare. Det är varje arbetande kommunistens plikt att vara med i den fackförening som organiserar majoriteten av arbetarna i hans eller hennes yrke. Inuti den fackföreningen är det kommunistens plikt att arbeta för att sprida partiets ideologi och att i enlighet med detta dokument verka för socialismen och det kommunistiska partiet. Kommunisterna tar avstånd från den socialdemokratiska politiken som kännetecknar fackföreningsrörelsen. Istället för deras klassam-
arbetespolitik, där de försöker jämka oförenliga intressen, ställer vi klasskampspolitiken, där vi tydligt tar ställning för arbetarna och kämpar för arbetarklassens slutliga befrielse.

ARBETARE I ALLA LÄNDER, FÖRENA ERI

Riktpunkt

LÄS KOMMUNISTERNAS TIDNING

Riktpunkt är Sveriges Kommunistiska Partis tidning. Pappersutgåvan utkommer med 10 nummer per år och *riktpunkt.nu* uppdateras dagligen. Tidningen ger raka och ärliga svar ur ett socialistiskt perspektiv. Här skriver både yrkesjournalister och arbetarkorrespondenter.

Tidningen innehåller information som är obekvämt och förtigt av de borgerliga medierna i Sverige.

Att prenumerera på pappersutgåvan
kostar 300 kronor per år.

Webbtidningen finns på www.riktpunkt.nu

Sveriges Kommunistiska Parti

**Flyghamnsgatan 1
128 35 Skarpnäck**

**internet: www.skp.se
e-mail: skp@skp.se**

**tel: 08-7358640
Org.nr 815-201-3598**

**Plusgiro 4215384-1
Bankgiro 636-7080**